ZAVÁTÉ STEZKY

[SO]BORNÉ VYDÁNÍ
BÁSNICKÝCH SPISŮ
JAROSLAVA VRCHLICKÉHO

ZAVÁTÉ STEZKY.

BÁSNĚ

JAROSLAVA VRCHLICKÉHO.

(1907.)

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.
1908.

Tiskem »Unie« v Praze.

„Korálové ostrovy“ a „Skryté zdroje“ měly tvořiti s touto knihou jakousi lyrickou trilogii, která zahrnuje lyrickou tvorbu mou z let 1905, 1906 a 1907. Pouze z technických příčin rozděleno dílo na tři samostatné celky pro sebrané spisy. Měl jsem za svou povinnost uvésti to aspoň zde při „Zavátých stezkách“, které věnuji svému milému příteli Dru. Ferdinandovi Karafiátovi v Konici, děkuje mu srdečně při tom za vše, co pro pochopení mé poesie na Moravě učinil.

V Praze, dne 2. června 1908.

J. Vrchlický.

*

PROLOG

ZAVÁTÉ STEZKY.

Vyšel jsem záhy ku milému chlumu
v jeseni listí šperkem bohaté,
chtěl přírodou jsem provésti svou dumu,
leč div! vše stezky byly zaváté!

Toť spousta listů hnědých, žlutých, zlatých,
v odstínech sterých vichr je sem svál,
směs listů žíhaných i kropenatých
že dnes již uzřím, já se nenadál.

Po noční bouři vzduch byl sladký, čistý
a bezdné nebe modré jako dřív,
kol v sadech jako včera mezi listy
ležely jablek spousty, koše sliv.

A stříbrné babího leta nitky
se chytly do mých šedých kadeří,
se záhonů zdravily aster kytky,
že jeseň, těžko srdce uvěří!

Tak v celku vše by bylo stejné kolem,
jak bylo dosud v luzném podletí,

jen toho listí nebýt, strání, polem,
a každé chvilky nový přiletí.

Měď, amethyst, do krve rubín splývá,
přes ocúnků již plné pažity,
jeseně kouzlo ve všem zpívá, kývá,
jím všecky stezky jsou tu přikryty!

Ó měkké kouzlo podzimu, ty tichou
vše opřeď hudbou v třísni mlhavé,
to mroucí listí jest mou slední pýchou,
byť místy bylo trochu krvavé!

Mně na něm leží paprsk usmíření,
a vzpomínka mých žní tak bohatých,
buď sladkou básní mi i rozloučení
na stezkách svadlým listím zavátých!

I.

ROMANCE IRONICKÉ A SENTIMENTÁLNÍ.

BALLADA.

H r a b ě:

Kde máte, paní, dnes vše prsteny?

H r a b ě n k a:

Ve stolku zásuvce jsou zamčeny.

H r a b ě:

Rád zlato jich na vašich prstech zřím,
jak válčí s leskem vaší pletě mdlým.

H r a b ě n k a:

Jsou od vás; nechci jednat nevděčně,
v hrách lásky však mi vadí zbytečně;
a nedávno sen těžký na mne pad,
že roztáhly se, z každého byl had,
ten oči vypích mně, ten k srdci pad.

H r a b ě:

A kde jste, paní, nechala svůj pás,
tak luzně sbíral šat váš plný řas?

H r a b ě n k a:

Kdes na mém nočním stolku leží as,
mně příliš těžkým byl, hruď svíral mou.

H r a b ě:

Však čárně svítil a plál šerem, tmou;
(ó divné myšlenky mi hlavou jdou!)
Vám všecko vadí? Pás i prsteny?

H r a b ě n k a:

Ba, v hlavě, v srdci cítím plameny,
mně obtížný i šat být začíná,
má hoří ruka, jak jej rozpíná . . .
mně závažím i vlastní tělo jest . . .
ó, neptejte se — ušetřte mou čest!

H r a b ě:

Pás, prsten, šat i vlastní tělo též,
vše zbytečné jest vám a na přítěž?
Nuž řeknu vám:Ční v parku stará věž,

Jsou chladné, vlhké dlaždic kameny,
však ochladí vše vaše plameny.
A když jste zhrdla mými prsteny,
na ruce okovy vám přikout dám,
pás kajícnic, pln hřebů, stačí vám
za zlatý pás, jenž drahokamy plál,
a obtížný když hedváb se vám zdál,
šat pytlový vás k zemi strhne zas.

Hraběnka:

Na vše ty sliby nestačí vám čas . . .

(klesá)

Já, choti, soud váš předešla i vás.
V prstenu, jenž měl být můj amulet,
jsem našla v tajné schránce prášek — jed,
jste volný — Tma kol, krve záplava . . . .

Hrabě:

Dík, že jste byla aspoň — chápavá!

☆ ☆ ☆

HŘÍCH.

U cesty pod křížem seděl Hřích,
pěst kostnatou k nebesům zdvíhal,
cítil se sám, s rtů zmizel mu smích,
na oběť svou čekal a číhal;
však nikdo nešel strží tou
lijavce rýhami rozrytou.

A Hřích měl hlad, neb neměl co žrát,
tou pouští nikdo nešel kolem,
to bylo mu divné, chtěl zprvu se smát,
však cítil nitro hynout bolem.
Což v skutku zpustnul celý svět,
což k němu neláká luna ni květ?

Hřích zvedl k nebi temnému zrak,
kde právě nad hřeben hory
se vznesla luna, stříbrná tak,
a svůdná jak hled samé zory,
a kouzelný její lahodný lesk
v milenců srdce lil podivný stesk.

Hřích k luně ruce prosebně zved:
„Což sestro, necháš mne v hoři?
Jsem lačný dlouho, chřadne můj ret
a chtíčem to v ňadrech mi hoří;
ty umíš přec nejlíp sváděti,
udělat lidskému poupěti!

Hleď, tam kol skály stáčí se k nám,
je štíhlá, sladká, šestnácti roků,
jen řekni, co pro ní v klínu mám
co objetí, ohně co v oku!
Zplaň, poslední sloku doznít nech
jí písně touhy ve ňadrech!“

A luna zplála hned plněji
a zářila silně, krajem plála,
květ zadýchal vůně peřejí,
až tato celým tělem tála,
ten svit a vůně mátly tak
a horoucně v keři se rozpěl pták.

A dívka šla kolem. Ze zahrad
za vodou z dálky zněl hlas flétny
a dívka to cítila ve tváři plát,
a nebe mluvilo i luh květný,
do pláče flétny zněl hrdliček smích
a očima příšerně svítil Hřích.

A byl by dívku v náručí strh',
leč s kříže se Kristus v tom klonil,
na Hřích svůj drtící pohled vrh'
a dívku tělem svým clonil:

„Zřím tobě v tvář a Satan tys,
v mých stopách proč chodíš? Zmiz, ó zmiz!

Proč, co jest krásné v světě mém,
za svoje osidla volíš?
Proč lákáš lunou i poupětem?
Proč v srdci chtíči tak bolíš?
Proč otravuješ každý květ?
Kde čas, kdy bez tebe byl svět!

Ó zmiz! Ty nemáš v příští věk
mé lidstvo déle otravovat!
Chci volnost v pouta myšlenek!
Chci lásku srdcím připravovat!
Chci očím i duším lásky chleb,
já, Kristus, deptám tvoji leb!

Vznes hlavu, lidská květino!
a vykroč lásky na výsluní,
vše trhej, co ti jest souzíno,
a zpij se světlem, jasem, vůní!
Ať od země zní do nebes:
„Již není hříchu, jest jen ples!“

A jako kdysi po vodách
zněl v dálku hlas: „Pan velký zhynul!“
zjev Hříchu roztál v mhách a tmách,
z nichž povstal, jeho věk již minul.
A vstala dívka — zmizel Hřích . . .
zem v rosných plála krůpějích.

BALLADA BYSTERSKÁ.

Výborná byl kopa
ten pan vrchní Hoppa,
vybouřil se rád;
bílé ve paruce
za zády vždy ruce,
hůlkou jen švih prudce,
každý dle not jeho musil tancovat.

Zvláště se sedláky,
schytralými ptáky,
vyved mnohý kus,
mladou uměl chasu
hloubkou svého basu
posílati k ďasu,
kluky z panských hrušek poháněti v klus.

S dívkou jakoukoli
jak se potkal v poli,
uměl zacházet;

sotva že ji zočil,
směle hned k ní kročil,
chytře k ní se bočil,
za bradu ji vzal si, štíp do tváře hned.

Zastavil si matku,
v zámek pozval tatku,
šňup si, žertem řek':
„Víme, inu, věru, . . .
že by mohl dceru
takhle k podvečeru
k vůli nutné věci poslat na zámek."

Sedlák chvíli čuměl,
jakby nerozuměl,
co s ní jen pán chtěl.
Ale vrchnost — běda!
s tou se hráti nedá,
což on, hloupý děda!
Šel a ženichu to všecko pověděl.

Sotva smrákalo se,
vyšla v chladné rose
v rozkaz tatíkův
Běta k zámku, v stíně
olšin po pěšině,
kudy bral se líně
Hoppa z procházky své, jak měl ve zvyku.

Vyčkal Bětky příchod
a hned plný líchot
ruku vztáh, kde pás

útlý jemu kynul,
druhou k ňadrům šinul,
zvolna krok co minul,
tulil se, až rtoma na rtech se jí třás'.

V tom na tučná záda
rána jemu padá,
druhá, třetí pak,
a těch ran byl příval,
krupobitím splýval,
darmo Hoppa díval,
odkud ran dští naň se celý hustý mrak.

V divý útěk v chvatu
obrací svou patu,
dál to za ním hřmí,
lukou cupy, dupy
skrz votavy kupy . . .
Hoppa sténá, úpí,
až krok vázne jemu, v očích se mu tmí.

Strachy Běta vzkřikla,
za olšinou znikla,
v honu zahlídla,
jak pan vrchní běží
jak oř bez otěží,
bác! — na břiše leží
na bahnité louce vedle stavidla.

Dlouhý nos a rudý
zaryt v bahno půdy,
ruce k nebi vzpřáh',

*

dusil se, ba topil,
tvář i zrak v zem klopil,
až tu kdosi chopil
ze zadu jej silně a jej z bahna táh'.

S lišky pousmáním
Honza Bětčin za ním
octnul se a stál,
kde se vzal tu vzal se,
údivu pln ptal se:
„Kudy jste to dal se,
pro bůh, milostpane, cestou přes močál?

Zapomněl jste jistě,
že na tomto místě
Hýkal chodí rád,
zakašle jen v sítí
a již ven se řítí
a ran krupobití
na chudáka chodce spustí vodopád!“

A již milý Hoppa,
stará dobrá kopa,
hned se toho chyt:
záda rovnaje si,
děl: „Slyšel jsem, kdesi
Hýkal že tu děsí
večer lid — chtěl jsem se o tom přesvědčit!“

„Jo, jo, mrcha klatá!“
vpadl Bětky táta,
ďas ví, jak tu stál; —

Druhý den ves celá
povídat co měla
a jen potutela
Honza s tátou stranou pod vousy se smál.

POKLAD.

Tvrdí soused Vávra z Březí:
„V bařinách prý u jezu
skryt že velký poklad vězí;
na dlouhém tam řetězu
pekelný jej hlídá pes,
teď to blýskne tam a kdes
plamínkem — však pro ten poklad já tam nelezu!“

Ano, hochu, je tam poklad
ceny velké, úžasné,
síly matky země doklad,
která nikdy nezhasne;
poklad z otců památky,
cinkající dukátky
v mozolné své dlani časem poznáš překrásné.

Je to tajné síly vření,
kterým do všech země cév
rozlévá se ruch a chtění,
budíc život z kor a dřev,

je to míza hýřivá,
kterou se klas nalívá,
je to mléko matky země, její žhoucí krev!

Hezky, kmotře Vávro, k dílu,
odlož karty, opusť číš,
však ten poklad, tuto sílu
brzy jistě ulovíš;
v děcka líčku buclatém,
v lýtku dcerky kulatém,
v ženy boku, v páži hocha poznáš ji a ucítíš!

Řeknem si to po Martinu,
až to od hor zasténá,
až bude žeň v stodol klínu,
řípa v krechtách zavřená . . .
poklad z otců památky,
v dlani tobě dukátky
zacinkají, řeknem' si to „U zlatého jelena“!

HORTENSIE.

Za kterými okny
kvetou hortensie,
prý se aspoň jedna
stará panna kryje,
u nás nevzplál jejich květ,
a přec máme starých panen pět, ach, pět

Co si s nimi počnem?
bože můj!
tatíčka i mamku
polituj!
ale nejhůř, kam se hneme,
my to, bratři, odneseme
stůj co stůj!

Za kterými okny
hortensie kvetou,
všecko trne hrůzou
ženskou nad klevetou;
u nás nevzplál jejich květ,
a přec zkejs nám jako šťovík celý svět.

První druhou kárá
jazyk meč,
po čem nic jí není,
samá řeč,
druhá, ta jed cintá,
třetí vztekem slintá,
jedna léč!

A co tyto drtí
všecko na caparty,
čtvrtá aspoň v klidu
vykládá si karty,
pátá — kdysi holka, květ,
omrzelá dí, že hlídá celý svět.

Hortensie kvítku,
braň se přec,
pomluvy té zbav se
na konec!
Hleď, by přišla jedna
aspoň během ledna
pod čepec!

SVATEBNÍ ROMANCE.

Milému příteli Karlu Bezdíčkovi a jeho milé ženě
ke dni 13. srpna 1907.

Poslední zbytek poesie:
rybníček mezi topoly
v svém cípu rákosem se kryje,
oasa v řepy okolí.

Tam v sítí zrovna vedle splávku
si vodník sivobradý sed
na zborcenou a shnilou lávku
a na sluníčku hřál si hřbet.

Dlouhými prsty žilnatými
si chmýří hladil po líci,
kšticemi potřás zelenými
a k prašné patřil silnici.

V tom oko sobě cloní ruče:
Je k smíchu to, je k postrachu?

Je šelma to? Slyš, cos v tom tluče
a cupe, dupe ve prachu . . .

Ta potvora než on je větší
a letí v strašném hlomozu,
ze zadku kouří, bouří, ječí,
dvě oči — kola od vozu . . .

Snad tomu smál by se, či zlobil?
A než napočet vteřinu,
kol něho mih' se automobil,
i lek se a sklouz v hlubinu . . .

Za chvilku se zas tiše vznořil
a hleděl v kraj, jak v zvyku měl —
vůz obyčejný v prach se bořil . . .
v něm k svatbě básník přijížděl.

Před ním se vodník neskryl v sítě.
„Zdar, kmotře!“ houk mu na cestu,
„ženichu, stiskni ruku hbitě
a zhubičkuj si nevěstu!“

LABUŤ.

Letěla labuť divoká
přes troje rybníky,
patřila hodně s vysoka
na svěží trávníky.

„Kam letíš, plachá labuti,
proč nejsi na vodách?
Kam spěješ v křídel rozpnutí,
máš snad z té vody strach?“

— „Mám vskutku z této vody děs,
tam včera skočila
milenka tvá — tož do nebes
jsem let svůj stočila!“ —

„Můžeš zas dále na vodách
klidně se houpati,
milenka moje, neměj strach,
šla se jen — koupati!

Já při tom ukryt v houšti stál,
když šaty svlíkala,
hlasitě s chutí jsem se smál,
když v zrak mi stříkala!

Neměl jsem, neměl viděti
ten soujem jejích krás,
skvostnou tu růži v poupěti,
ten ebenový vlas!

Přece jsem viděl víc než dost
vodou neoslepen.
Nebesa, jaký lesk a skvost!
Ó země, jaký den!“

NENAPRAVITELNÝ.

Byl starý pensista, žil v městečku,
a všecky děti dobře znaly jej,
neb z šosatého jemu kaputu,
jak vyšel ven, kornouty trčely
a děti znaly je. Když k deváté
si vyšel na náměstí, každý den
svou dělal obchůzku, již věšely
se s naivním naň dětí úsměvem
a za ním šly, než zvolna k poledni
ke staré vinárně se zatočil,
tam u „modrého hroznu“ říkali,
na náměstí hned vedle lékárny.
Hned k cukrovince slovo žertu měl
a k žertu vážný pokyn pro život.
Cos bylo vždy v tom zdravého. Pan rada
žil takto v městě patnáctý již rok,
znám s lidmi všemi byl a milován
a nejvíc dětskou drobnou drůbeží,
jež znala jeho kapsy důkladně
a jeho žerty stejně dobrácké.

Tak otáčel se život den i rok.
Až jedenkrát — to bylo v červenci —
pan rada na náměstí nevyšel,
a brzy roznesla se městem zpráva,
že churaví . . . Leč kdo měl odvahy
v panickou jeho vejít komnatku?
Z domácích se to nikdo neodvážil,
což teprv cizí? — Pár dnů čekali . . .

Když v posled vnikli v jizbu prostičkou,
tu zřeli pana radu . . . na zemi
u staré malované truhlice,
snad po bábě z vsi rodné zděděné.
On ležel natažen, dva kornouty
již do půl naplněné cukrovím
a pochoutkami vedle ležely
a třetí v truhle a ten rozsypán
a tato byla plna cukrovinek,
že mohlo stačiti to na pár let
pro všecky děti denně z městečka.

Tak ranila jej právě mrtvice,
když plnil kornouty své pro děti,
na které myslil v chvíli poslední,
před poslední svou ranní vycházkou.

Jak šťastný žil, tak šťastně umřel též.

CAUSERIE.

Ó, šťastným býti, jak byl Tennyson!
On čekal na vlak v městě Couventry
a na věže se chrámu dívaje,
ruch na mostě a práce nosičů
tak nesmrtelnou napsal báseň, věk
že mnohý přejde — ona bude žít!

Dnes rovněž čekám na vlak, město mé
Kralupy sluje místo Couventry,
na věže dvě se chrámu nedívám,
jen na dva bílé, útlé lokty dívčí,
jež přede mnou se chvatně míhají
ve otevřených dveřích kuchyně.
Jsou jako z cukru bílé, nadchnuté
jak pudding, který připravují snad,
a jak se kloní, mizí, zvedají
a míhají, já hádám postavu
i hlavičku i těla luzný sklon.
To víla v kuchyni tam hospodaří! —
jen kdyby ohlédla se na chvilku!

Však v shonu práce jí to nenapadne,
a tak jen dva ty bílé lokýtky
se v dveřích míhají mi sem a tam
jak vzdušná motýlků dvou křidélka.

Ó poutnice — dnes trochu znavená —
má obraznosti, nemůžeš již dál!
Vždyť ani zbla ti dívka nepodá
tvůj roznítiti vzlet a zor a chtíč!
Svůj pudding dále strojí poklidně,
do formy vlévá jej — jen oba lokty
teď zrůžovělé práce pospěchem
se v růže mění z bílých lilií.
Kéž shlédl bych jen nosu špičičku,
kéž bradky ovál jen, či nožky cíp!
Vše marno, dívka stojí nešťastně,
že jen ty lokty zřím a — víc již nic.

Což lokty nejsou nic? Hle, nenasyto!
Jen básni dál a sleduj výš či níž,
vždy něco najdeš, co je luznější
než lokty samy! Ani Tennyson
na věže dívaje se v Couventry
těch loktů neviděl, zřel věků v hloub,
tam ovšem plál mu ženské krásy vzor,
jak jela městem božská Godiva,
mlčícím městem nahá na koni,
jen vlasů zlatou kryta čabrakou.
Ach, Tennyson byl lord a laureat!
Co já jsem, ach! — já vidím lokty jen,
však za to živé lokty, skutečné!
Dva lístky růží nadýchaných jen,

dva stonky lilií, lekninové škeble
nad tůní jezera se vznášející,
dva šťastné, růžové dva lokýtky!

A prchal čas a vlak můj byl již zde.
Vstát musil jsem, jít sobě pro lístek,
a než jsem vrátil se, ty lokty dva
i s jejich majitelkou — zmizely.

ROMANCE O ZLATÉM SRDCI.

Bylo jednou srdce ryzí,
zní to jako pohádkou,
dumy své proč lehkou přízí,
proč se míhá namátkou?
Každý z toho srdce žil,
z něho sílu, svěžest pil,
bože, kde já při tom byl?
Zlaté srdce, zlaté srdce,
s tužbou pro vše přesladkou!

O všem snilo, všemu bilo
toto zlaté srdce vstříc,
celý svět kol rozjasnilo
z očí vlídných zřítelnic.
Kdo jen o tom srdci slech',
šel si vzíti kousek vspěch,
rubín ten, ten rosu v mech,
zlaté srdce, zlaté srdce,
plálo's, hřálo's v atomech!

Purpurem svým, srdce zlaté,
krmilo jsi celý svět,
i ty zmije jedovaté
i ten zvadlý u cest květ.
Samo sebe trýznilo,
věčnou touhou žíznilo,
jak zvon v prázdno vyznilo . . .
zlaté srdce, zlaté srdce,
bylo's lásky amulet!

Kdo tě zvedne z prachu nyní
zneuznané, zdeptané?
Večer jde, noc všecko stíní,
jak jsi malý, titane!
Srdce mdlé, ó, stav již chvat,
ušlapané nastokrát,
zmlkni již, víc nechtěj vzplát,
zlaté srdce, zlaté srdce,
v démanty hvězd jdi již spát!

STARÝ HEREC.

Jíti musil znenadání,
stár let šedesát.
Mohl žíti bez strádání.
Co? — Když nesměl hrát.

Vyhnán s prken svého světa
v skutečnost že sjel,
cítil trpce — po všem veta,
co mu ten svět chtěl?

Tužbám jeho nerozuměl,
v něm jak psanec stál,
on žil, když jen potlesk šuměl,
a on hrát moh' dál.

Teď tu konec — náhle přišel,
on však stále v snech
napovědu z budky slyšel
v nocech svých i dnech.

Jakby teprve a znova
měl se učit žít!
ke dni den — jen prázdná slova —
dutý vznět i cit.

Světy tak hned zaměniti,
příliš velká tíž —
Bože! — možno takto žíti?
Lépe — jít spat již.

Prohlížel pak věnce staré
na své jizby zdích
a jen trpkost a sny charé
cítil v duši z nich.

Zadíval se do zrcadla . . .
za těch málo dní
kterak tvář mu schřadla, zvadla,
jak se ruce chví!

Bylo . . . bylo . . . a již není,
konec otravy,
krátký zápas — věčné snění . . .
kulku do hlavy!

V PANOPTIKU.

Byla panna tetovaná
kdesi v panoptiku,
jehly hrotem malovaná
od šíje až k dříku.

Císaři i papežové
na lýtkách jí pláli,
umělci a básníkové
nad ňadry se smáli.

Polo drze, polo cudně
šatičky své zvedla,
usmála se při tom svůdně,
koketně si vedla.

Podivil se z hostí jeden
a k ní pravil tiše:
„Jaký asi, krásko, eden
máte na svém břiše?“

Ale vlídná tato dáma
děla bez rozpaku:
„ „Nejkrasší to panorama
nelze zjevit zraku!“ “

POHÁDKA.

Byl jednou jeden starý král
a ten měl divný sen:
Kdo první před ním z jitra stál,
ten budiž — popraven.

Král vzbudil se a byl to chrt,
jenž první se tu mih'.
Co dělati? Král dal mu smrt,
pes k němu oči zdvih'.

Král výčitku v nich hroznou čet,
pad otázky naň stín.
Což kdyby choť — tvůj celý svět,
což kdyby to byl syn?

Což kdybys ve zrcadla hloub
sám ty ponořil zrak,
a vlastní obraz vstříc ti stoup,
rci, co bys dělal pak?

DCERY LOTOVY

čili

ŽENSKÁ LOGIKA.

Biblické vy chuděrky, mně vás vždycky líto!
Celé nebe nad vámi jako velké síto!
a tím sítem plameny a tím sítem síra
pršela a sršela — kde jen byla díra!

A vy nahé spaly jste, jak to v Orientu,
ani plášť jste neměly, španělskou též plentu;
„Hajdy, holky,“ hřímal Lot, sám též polonahý,
„žena má již solný sloup trčí vedle dráhy.“

„Co to bude? — Nevím sám, velké cítím hoře,
Sodoma a Gomorha — síry, síry moře!
Jak to šlehá z oblaků, jak to padá k zemi!
Zdá se mi, již břédeme síry peřejemi!

Ale holky — bral je čert, — kroutí se a vrtí,
ať hřmí plamy za nimi, nebeští jak chrti,
vidí skrz ně andělů kterak těla svítí,
sní: „Však naše na vděky jeden se přec chytí!“

☆ ☆ ☆

II.

PSYCHE RODINOVA.

CYKLUS SONETŮ.

I.

Jak zvolna kráčíš pod svým těžkým hávem,
jen dolů hleď, jak splývá, jedna skála,
při prvním kroku, zdálo se mi, smála
se jemná tvář tvá v rámci vlasů plavém.

Však tíha pokrývky tvé zlých dum splavem
tě chýlí k zemi, jakby jsi se bála,
a kráčíš jako vzdušný květ, mdlá, malá,
jak šla bys bouří ve vln chumlu dravém.

Ó Psycho lidstva! Nad dějinným proudem
tak jsi se kolikrát již zastavila
hlas slyšíc: Světa děj že světa soudem!

A chtěla's vpřed a nemohla hnout oudem,
neb vázla odvaha tvá i tvá síla
nad tříští věků, zašlých rodů troudem!

II.

Však půjdeš dále, útlá Psycho milá,
květ musí kvést a dál jít Ideal,
jenž před tebou jde přísný dál a dál,
chce, abys nechala stop, že jsi žila.

Ó nekloň hlavu, kterou nahrbila
ta tíže věků a plášť drsný skal,
ten odhoď směle a s ním chorý žal
a zaplaň v slunci smělá, čistá, bílá!

Ta posa resignace, smutku, mdloby
ti nesluší, ó nesmrtelných dcero!
Máš přece prsy, z kterých tryská žití!

Jdeš nohou pevnou, projdi temnot doby,
jdi k cíli přes tůně a skalin stero.
Tvůj Ideal jde napřed a vždy svítí . . .

III.

A praví Psyche: „Ten plášť hmoty tíží
a k zemi stahuje mé vzdušné tělo,
to nadarmo se touhou rozepělo
a marně chví se pod tou skalní mříží.

A oko hloub a hloub se v propast hříží,
a slovo rtů se dávno odmlčelo,
jest snem a zdáním, skutkem co být mělo,
krok vrávorá a hlava se víc níží . . .

Ó mimoso své nekonečné pouti,
jak mi tě, vzdušný motýlku můj, líto!
Chceš stále vpřed, a nemůžeš se hnouti.

Co Věčnost nad tebou skrz hvězdné síto
se hrne veletokem, kaskádami . . .
Ó Psycho, dítě bohů, zůstaň s námi!

IV.

Ó, zůstaň s námi, duše všehomíra,
atome v tisíc mozků roztříštěný,
ty přetrváš vše proudné Času změny,
ty jediná jsi básníků všech lýra!

Svět celý tobě patří, země sirá,
buř jekem polnic, dumej tichem pěny,
vždy zvítězíš, neb v posled úsměv ženy,
jímž vládneš, propasti vše sklene, svírá.

Ty péru, dlátu, štětci zdřímnout nedáš,
vždy slovo najdeš a tón barvy pravý,
ty umění všech poklady zde zvedáš!

Ty v tichu skleneš pravý oblouk slávy,
ty pouze třímáš kahan světla žhavý,
my pouze pracujem — ty víc, ty hledáš!

V.

Ty nosíš v sobě světy běd a blaha,
ba skoro sama život jsi zde celý,
kde zárodky všech citů odumřely,
jen tebou tryská soucitu zas vláha.

Buď Isis v závitkách, či zjev se nahá!
Kol tvých úst bloudí pravdy zlaté včely
s myšlenky medem; vždy tvůj pohled vřelý
v led srdcí sobců svatým ohněm sahá.

A proto s námi vytrvej, ó Psyché
a neusni nám ve ňadrech ni v mozku,
tam dýchej žár a krve var a vření.

Ty aureolou ozař každou trosku,
ať zrcadlí se věčnem naše chtění
jak svaté hvězdy ve zátoce tiché.

VI.

Zda vyčetl jsem všecko z tvojí pósy,
co obr nad Sekvanou vtělil do tě?
Zda myšlenku jsem urval Jeho hmotě?
Tak mohou kolem jít a ptát se mnozí.

Tak v shonu, víru všední denní prósy
se tyčíš, balvane, a v každé notě
tvé písně zpívá touha po životě,
nechť mrtví bozi a nechť osud hrozí.

Moderní sfingo! — rozhrnuj plášť těžký,
pod kterým úpíš, vzepni skleslé týmě,
vždy vavřín patří ti a kahan kněžky.

Však nezoufej! Tvé jest i naše břímě,
bol stejný tuhý sval i píseň zpívá,
a vytrvalým pouze sláva zbývá . . .

☆ ☆ ☆

III.

NÁLADY.

KRÁSNÝ DEN V PODJESENI.

Proč v podjeseni krásný den mne bolí?
Že sotva takých druhů bude mít!
Že za ním přijde větrů štkaní v poli
a zimní mlhy vlhký na pažit.

Že snad již posledním jest rozloučením
a s bohem barvám, tónům, svitům všem;
vím, nevděk to, že málo tak jej cením,
tím vinno tušení, že sledním dnem.

Ó, dívko, jež mi nastavuješ ústa,
čí vina, že je líbám s trpkostí?
Vím, spadne jiným prška růží hustá,
nic tomu, kdo dal s bohem mladosti.

KRVAVÝ ZÁPAD.

Jak do řeky své chmurné zlato hází,
až ze dna její vstává fantasticky,
jak po tabulích oken všech se plazí,
mne rozladí v své teskné slávě vždycky.

Ruch města tiše kolébá se pod ním,
jen ztlumeně sluch rozeznat jej může,
a po řece v dál na zrcadle vodním
viz rozházené smutné jeho růže.

Den skonává a smrt svou halí tmami.
Ten západ obraz lva jest, jemuž z rány
krev teče na boku a teče z tlamy
a jenž má všecky zuby vylámány.

A s takým ubitým lvem dnes mne právě
kýs přítel srovnával . . . Svit hasne v řece,
já cítím ránu na srdci i hlavě,
však co jest sláva? Lvem když byl jsem přece!

PŘED BOUŘÍ.

Duby, buky, jilmy
hrází jak stráž stojí,
s vichry v těžkém boji
chví se, paží lomí,
vzdálené co hromy
od východu táhnou . . .

Duby, buky, jilmy
lámou se a kvílí,
jak v nich vítr šílí,
blesk jak bledě siný
přelet mračen stíny —
a ta lada prahnou . . .

Duby, buky, jilmy
zmítají se, praští,
ve vichřice plášti
svíjí se a křiví,
kentauři jak diví
když si do kštic sáhnou.

PO BOUŘI.

S dlouhým, táhlým rachotem
hrom se vzdaluje,
čerstvým deštěm voní zem,
pták se raduje.

Všecko dýše ze všech pór
nový žití dech,
západ šlehá v mračen sbor,
v perlách tone mech.

Všední motiv ku básni
ve pozdní tvůj věk:
„tobě též se vyjasní,
ztichne bouře jek.

Rovněž sobě oddechneš,
z dusna bude chlad,
a jen písně, kam se hneš,
v sny ti budou hrát!“

Tak si zpívá naděje,
tak mne konejší,
však ty bouří peřeje
jsou mi milejší.

Svědky jsou mi, že jsem žil,
a já žil tak rád,
pak jen vím — až přijdu v cíl,
půjdu už jen spat.

LETNÍ DNY A NOCI.

Dny letní jsou jak žhoucí korály
na šňůře času zavěšené líně . . .
Proč naši rtové žízní zkorali?
V jakém je touhy osvěžíme klíně?

A letní noci jediný jsou žeh.
V nich vášeň křičí v luny stříbrojase
z žen svítících těl, kde se ztmívá břeh,
na kterém vlna zmírá ve ohlase.

A dny a noci j e d n a výheň jsou,
do svlačců prchla svěžest s řevem ranním,
kde sotva Psycha stane nožkou mdlou
a kapku rosy srkne před svítáním.

JITRO V PARKU.

Ne, nepůjdu již v resignaci tupé
kol oněch zahrad věčně zamčených;
ty můžeš dále v mračnech kroužit, supe,
tvůj hýkot zní mi jako dívčí smích.

Leknínů bílé květy při měsíci
jak prázdné misky tiše čekají,
za mřížemi tam Faun co vráskolící
se s chtíče svého šklebem netají.

Vše tiché, stejné, jak to bývá vždycky.
Faun nepohne se na svém podstavci,
a lekníny se zavrou apaticky,
až přeletí nad nimi krkavci.

A obyčejný, střízlivý den vstane, . . .
Proč v písku jen sled dívčích kroků zbyl?
Proč jsou ty třtiny kol tak polámané?
Co vskutku dělo se, či já jsem snil?

IMPROMPTU.

S všech věží zpívá „Ave“ zvonů hlas,
za nimi ret můj chví se: „Marie!“
Kéž vzpomínek mých věčný zimostráz
to jméno něžnou snítkou ovije,
by jak zní s věží znělo v duši zas!

PODZIMNÍ DEN.

Do mírných tonů barev zladěných
rudého vína, do brčálu chmele
zří klidně trosky bohů kamenných,
jimž babí léto stříbrnou tkáň stele
do šatů řas i v nahé vděky směle . . .
Již pozdní podzim do krajiny dých'.

Spí v klidu všecko — listí zcuchané
i barokové na terase vázy,
i lomenice zámku zdeptané
pod vichru cvalem, za jichž okraj hází
žeň zvadlých listů ze stromů i mlází,
jak v zlato ty, v měď ony tepané.

Mdlé, líné slunce jde jak po špičkách,
plá tříští pavučin, cos píše v písek,
tu dřínu lístky podmaluje v nach,
v žluť bledou padající lupen lísek.
Hlas ave poledního z dálných vísek
se tlumí v bílých vše hltících mhách!

Zde dlouho zasnít se — jest rozkoší.
Ó, zašlých lásek milé vzpomínání!
a severák park jestli zpustoší,
cos utkví z vznětů všech i horování
na prsech Pomony, na Fauna skráni,
jichž na zbořené zdi sní sousoší . . .

PIANISSIMO.

Skloň se ke mně tichou večernicí,
jež se v modrém temnu zachvívá,
pohraj prořídlou a šedou kšticí,
vítej pohled, který zřítelnicí
unavenou mdle se usmívá!

Vždycky poznám, vlídná sestro, tebe,
jenom klidně při mém boku stůj!
Ať v svém klínu Tebe houpá nebe,
ať má duše, již vše studí, zebe,
nese na vlnách svých obraz Tvůj!

Oddaná a vždycky klidná dcero
výsostí a smutku, mlčení!
promluv ke mně, duchů čistá sféro,
zhasni, rozsvěť snů a dojmů stero,
rozchvěj nejtajnější tušení!

Uhodni, a sama světlo, rci mi,
proč tak planeš v ztichlou duši mou?

Cestami mne vést chceš tajemnými,
nuž, ať sny a tužby v modré dýmy
letních večerů se rozplynou!

Sama potom k srdci mému lehni,
svatou áří požehnej mou skráň,
sledním svitem do mé duše šlehni,
jen mým spícím na dně bolem nehni,
kol jdi plaše jako snivá laň! . . .

BALLADA VOTIVNÍ.

Balladu sladké duši dnes
já zpívám z celé srdce hloubi;
to byla radost, jásot, ples,
v kterých se nahé duše snoubí,
hrdliček píseň v ztmělém loubí!
To bylo velké opojení,
to život byl v svém soujemu,
to byla láska ke všemu,
to bylo všech snů vyplnění!
Ó, Psycho má, bloudící kdes,
zde našla jsi cíl svého snění!

Jak vzlétl bych až do nebes,
tak lehce Tvojí na peruti!
Co netřesků má skalný tes,
co zvuků niva v procitnutí
v mladého Jara zavýsknutí!
Co skřivan trylků má v svém pění,
co země vonných výdechů,

když vesny sláva v pospěchu
se rozleje v kraj k oslnění,
co kalíšků má drobný vřes, —
zde našel jsem cíl svého snění!

Věř, pampelišek nemá mez,
když zlatem do daleka svítí,
křepelka nemá „pět peněz“
v mateří doušky skryta kvítí,
co srdce cítilo, co cítí!
Plá slunce, všecko vře, se pění
a v prvním, sladkém záchvatu
tisíce drobných dukátů
se směje v slunce rozjiskření.
Však cítím to a Ty to věz,
zde našli jsme cíl svého snění!

Poslání:

Ó, nechci volat probuzení
v ty sladké sny — to přijde dřív,
než dokonán jest lásky div
ve objetí a políbení!
Blíž přitul se — víc ani hles.
Zde našla jsi cíl svého snění!

IV.

F L I R T.

(CAUSERIE.)

*

TAJEMSTVÍ ŽENY.

Zpěvníky všech dob a věků,
národů všech již jsem probral,
od té první sladké noty,
o lásce jež k ženě zpívá,
až do poslední té křeči,
v které darmo potácí se
chabý člověk moderní.

Probral, prohledal a pročet
hledaje, v čem tají se nám
ono divé, bájné kouzlo,
kterým žena láká muže,
jímž jej vábí, jímž jej dráždí,
ono kouzlo, starodávné
nikde jsem v nich nenašel.

Je to vůbec krása těla?
Či to spíš je krása duše?
Úsměv líček, záhyb tahů,
linie rtů, boků ovál,

plné rámě, krásné kštice,
pružné lýtko, vlna ňader,
dobrý bože, co to jest?

Je to řeči svůdný hlahol?
Je to písně nyvé kouzlo?
Je to zážeh v hloubi oka?
Je to vše to tajuplné
duše, Psyché jmenované,
je to sama „ženskost věčná“,
jež nás k sobě táhne výš?

Je to částka, je to celek?
Je to shoda, souzvuk všeho?
Je to odchylka dost malá
od pravzoru věčné krásy?
Je to píha na úbělu?
Je to muška v nachu líček?
Rozmar jak to stvořil sám?

Je to tělo, je to duše?
Je to souzvuk všech či rozkol?
K hrdinům všem božské lásky
od Jusufa ku Roméu
od Fausta až ku Juanu
kráčel bych a na to kouzlo
tajemné žen rád se ptal.

Lenského i Oněgina,
Ortise i jeho pravzor,
všecky nešťastné jich syny,
jak je porodily věky,

až k těm našim plachým stínům,
kteří v tupé resignaci
utloukají zdraví, touhy,
jimž jest štěstí pohádkou.

Ale ona, sfinga věčná,
tajemství své klidně drží
ve svých drápech lesklých, jemných,
plných vůně orientu
na svých prsech, pyšnou vlnou
sklenutých, tom ve úsměšku,
před nímž každý se z nás chvěje
bědný Oedip, ubohý!

☆ ☆ ☆

ŠKÁDLENÍ.

I.

Co se tiskne rukou
v lesních zátiších!
slavíci když tlukou
v temných cypřiších,
   bílých ruček drobných,
   snědých ruček zdobných,
   podnikavých, snivých,
   bázlivých a chtivých
v slastech nejvyšších!

Ach, vy bílé ruce,
pro vždy spojené
k nejdivější muce
lásky plamenné,
   jak se, ruce, máte,
   se srdcem když hráte,
   a pak vrhnete je
   bláta do ručeje
stokrát zhrzené!

II.

Ústa, ústa, ústa,
jak to prší zhusta
polibky,
večer deštěm vláhne . . .
Co tvou duší táhne?
Po čem srdce prahne,
sny jsou kolíbky.

Ústa, ústa, ústa,
však má duše pustá
leká se,
o kolíbkách, snění
pro mne, děvče, není . . .
zmlkni v políbení
tužeb ohlase!

Ústa, ústa, ústa . . .
Moje touha vzrůstá.
Naděje!
Zaplaš ty sny s víček,
však se andělíček
tahů mých, tvých líček
přec nám vysměje!

III.

Samé kvítí!
kam se pohled mračný stočí;
z tulipánu malý černoch skočí
a se řítí
vavřín vzíti;
z leknínu pak bílá
vyskočila víla
a chce kapky rosy s lístků píti.

Samé kvítí!
Na půl cestě černoch potkal vílu,
ona od severu přišla, on však z Nilu,
co však cítí
oba, to lze snadno pochopiti;
uměli se najít,
aby chuť si zajít
nechali v tom vášní dlouhém hromobití.

Samé kvítí!
Co jen možno, více nechtěj, synu,
místo lauru dostane jen blínu,

kdo se chytí,
tomu lze jen hořkou pravdu zříti.
Bylo, není,
políbení
zbylo z všeho — kéž ti pro vždy do všech temnot
svítí!

☆ ☆ ☆

RONDÓ — IMPROMPTU.

Na vše, co jest pěkně kulaté,
patří rondó — na Tvá ramínka,
jichž se ret můj dotkne zlehýnka,
na Tvé prsy, tuhé, bohaté;
na Tvé boky i Tvá kolínka;

Na vše, co máš hrdě vypjaté,
čeho blaží pouhá vzpomínka,
čím kdy bylo srdce dojaté,
na vše!

K líbání jest vždycky záminka,
zvlášť když u košilky zapjaté,
poutko dráždí . . . Zde se shledáte,
zvlášť, když o číši číš zacinká,
rtové, kteří rádi líbáte
na vše!

PÍSEŇ.

Až budeš chtít — ty přijdeš již,
tak mezi druhou, třetí,
ve setmělou mé jizby tiš,
jak šedá můrka vletí,
a nedotkneš se střevíčky
ni parket, jak let včeličky
se sneseš ke mně potichu
z mých retů píti kalichu
mém vroucím ve objetí!

A odejdeš — a přijdeš zas
jak pravé, boží dítě,
a v jitra první stříbrojas
po špičkách na úsvitě
mne vyvedeš tak pomalu,
a jen z tvých retů koralů
pít budu všecko v chvílích těch,
však zatím tiše snít mne nech,
prst na své rty vlož hbitě!

SLUNCE A LÁSKA.

(S knihou „Skvrny na slunci“.)

Na slunce bráti teleskop,
ó, hvězdáři, jen chutě spěš,
však na lásku jej chtíti brát,
bylo by lásce s bohem dát,
ač možná, že má skvrny též.
Ni mikroskop, ni teleskop,
jen v ňader hloubku oči stop
a lásku bez skvrn nalezneš.

S DAROVANÝM ZRCADLEM.

Zde malé ruční zrcadlo! Jak do ručky je zvedneš,
kéž vedle smavé tváře své mou zamyšlenou zhlédneš!
Ne, aby prchl humor Tvůj a úsměv na Tvém líčku,
sám nechtěl bych Tvých rozmarů hrát pouhou větrničku!

Jen pouze proto moje tvář by vedle Tvojí dlela,
byť na chvilku jen prchavou, tu zadržeti měla
ta křišťálová, zářící a skvělá jeho plocha,
čím na mžik z krásy, z vděků Tvých v něm zrcadlí se
trocha!

Svěř ráda tomu křišťálu svá ňadra, bok i záda,
i vlas, jenž černou kaskádou přes úběly ty padá!
Že neutkví tam pro vždycky! Jakou by cenu mělo
to zrcadlo, jež tělo Tvé by cele chytit smělo?

Prs milenky své tyran kýs na číš si odlít nechal;
ó, chápu, s plným pohárem jak ruče k ústům spěchal!
Ó, nebi dík, že zrcadlo nic nepodrží sobě!
Já musil pro Tvé půvaby bych ztratit oči obě!

V MILÉM KRAJI PO LETECH.

V pestré masce podjeseně,
přírodo ty zádumčivá,
co se něhy sladké skrývá
v počase té nové změně!

Přišel jsem zas, poutník chudý,
v známé ty a milé kraje,
kde strom každý i list hraje
upomínkou v moje trudy.

Kráčím kolem známých plotů,
jakbych hledal svoje mládí;
Kentaura to cvalem pádí
s marnou touhou po životu!

Mroucí květy, keřů třásně,
těžké stromů baldachiny!
blížící se noci stíny,
trosky věčné, krásné básně!

Ano trosky . . . kudy kráčím,
mládí bylo . . . Kentaur cválá
cestou svou . . . cit žhne a sálá . . .
darmo! — kruh svůj dále vláčím.

IMPROMPTU NA DRÁZE.

Zde něco, city vše co sráží:
Na prstu kroužek zlacený,
a ret se více neodváží
chtít plaché budit ozvěny.

Jinému patříš, krásko bledá,
s tím štíhlým pasem — spěchej v dál!
můj zrak se více nepozvedá,
tvůj bořit nechci ideál.

Až jednou v hvězdách sejdeme se,
až nás astrální obemkne svit,
snad i tvůj kroužek sesmekne se . . .
Však můžem ještě šťastni být?

☆ ☆ ☆

Tak jemně složit hnědou svou hlavu
na prsa přítele v tiché sny,
kdo jako Vy dovede? Naděje, slávu
z odletu vracíte do Vesny!

Již prchá nám život. Dal mi tak málo,
to největší zbude nám kořistí,
že citů spřežení divé nás hnalo,
se najít — nechť v jeseni bez listí!

Tak zlé to není, trochu ho zbylo,
na nezbytně mrtvý list fíkový . . .
A kdyby ani to nestačilo,
kdo hrděj' by snes' to jako Vy?

Tak z hloubi nitra písní v duši vzplát,
to zdaří se jen v žití jedenkrát,
a každá jiná píseň vždy a všude
té první písně slabý reflex bude.

Víc nelze ani říci v světě tom,
vše zdrtí blesk, tu utluče vše hrom . . .
Co píseň dechla . . . jedině tu zbývá,
ó, kéž ta věčně v srdci Vašem zpívá!

Čas, abych splnil, co jsem slíbil,
se blíží denně víc a víc,
teď ptám se, zda jsem nepochybil,
v lesk patře vašich zřítelnic?

Vím, to se slíbí snadně, rychle,
kdy líčka žhnou a hoří zrak,
však později praví srdce ztichlé:
„i drápkem chycen, jat jest pták.“

Co dělat? — Slovo slibu platí,
ty krásné oči čekají,
ba zvědavosti ve závrati
se ani odbýt nedají.

Neb vědí, — slovo splnit musím
a že je splním, to ví bůh!
ač banalní si frasi hnusím,
chci dvorně zaplatit svůj dluh.

Tož konstatuji vlídnost vaši,
i ňader bujné zvlnění,

i pohled, pod ním srdce raší,
zas v nové citů vzkypění . . .

A lituji jen, že jest pozdě!
Vám, sympatická, nedím nic,
neb pták jsem v opuštěném hvozdě,
a noc se blíží víc a víc.

SETKÁNÍ NA PLESU.

I.

(V půlnoční pause velkého plesu On a Ona sedí vedle sebe pod skupinou palem v tichém hovoru.)

On.

Tak si budem vždycky něco povídati potají,
kde se ruce v stínu sejdou, dřív než rty se potkají.

Ona.

Ovšem najdou, potkají se — ale klidu nedají.

On.

Všecko je to v moci vaší — vílo moje spanilá!
Kde je místo v duši, těle — tam vy jste je ranila.

O n a.

Dnes to lituji už, pane, jak jsem byla zpozdilá!

O n.

Můžete si vyčítat vše něžným pláčem holubic,
neřeknete však si sama, co je málo a co víc?

O n a.

Já si klidně mohu říci: Dohromady všecko nic!

☆ ☆ ☆

II.

(Pausa. Ona se rozpačitě skrývá za vysoký vějíř s obrubou velkých tmavorudých macešek — On se dívá na špičky svých lakýrek.)

On.

Nic a všecko! — Moje paní, co tu chceme rozeznávat, jeden přijímati může, druhý musí všecko dávat.

Ona
(vzdychne).

Ach, to sen byl mého mládí, sněhy minula je zavát.

On.

Minula? — Proč? Sejdeme se třeba jak dnes po letech, cítíme, jak ňadry táhne starý, harmonický vzdech.

Ona
(za vějířem sladce).

Všecko se zas žhavě třese na květech i poupatech!

On

(pokračuje).

Stará píseň opět zvoní. — Lásky? — Říci bych se děsil.
Přízně milé? — Raděj skráň bych v odříkání tiše svěsil.

Ona.

Tak to bývá, ty ideš k žatvě — jak je možná, kde jsi nesil?

☆ ☆ ☆

III.

(Skloní vějíř a zadívá se mu dlouho a hluboko do očí, on nevydrží její pohled a začíná si pomalu svlékati rukavičky.)

On.

Jaké vedro! Jaké dusno!

Ona.

Máte pravdu, příteli!

On.

Zmrzlina snad vhod by přišla. — Obstarám ji, chcete-li.

Ona

(s ironickým úsměvem).

Zmrzlina? — Vše zmrazeno jest, doteky i pocely!

(Pausa.)

On.

Můžete snad pravdu míti — na vás pouze záleží,
ret se třebe na zmrzlině — na čem duše osvěží?

Ona.

Vaše obraznost kam těká, oř bez uzdy, otěží?!

✩ ✩ ✩

IV.

(On k ní poposedne blíže a nepozorovaně tahá šňůru jejího vějíře.)

On.

Bývaly to zlaté časy — lze již přiznati se k tomu,
když mi přáno chodívati v sady u vašeho domu.

Ona.

Máte pravdu. — Tenkrát šlo to — nevadilo pranikomu.

On.

Nejen přes práh domu, paní, též i přes práh budoiru,
v letním slunci kterak jsme se tulili tam, ptáci v páru.

Ona

(vzdychne).

Máte dobrou pamět, pane —

On.

Správně, měl jsem vždy víc žáru.

Ona
(cítí se raněna).

Více žáru? —

On.

— Divíte se? Vždyť snad přece nejste vdovou.

Ona.

Ne, to víte . . .

On.

Tedy soudím, nostalgií pláte novou.

Ona.

Nostalgií?

On.

Zhrdáte již nevěstu hrát mramorovou?

Ona.

Zdá se vám? — Snad také možná. V žití všedním,
neúprosném
často duši žízeň schvátí jako po polibku rosném.

On.

Nedivte se, nemá pták dost na zrníčku jednom prosnéni.

(Zamyslí se pouze.)

☆ ☆ ☆

V.

On.

Kam vše sjelo? Jaké ticho, nikdo nás tu nevyhledá!

(Rozhlíží se kolem, pak utkví na jejím obličeji.)

Což jste mi tak zamyšlená a tak nyvě, snivě bledá?

Ona

(v snění).

Vidím, kdesi velké slunce nad mořem jak z mlh se zvedá!

On

(chytí za vějířem ruku její, ona nazvedne vějíř jako ochranný štít a podrží za ním jeho ruku ve své).

Máte posud stejnou ruku, dráždivou a vlhkou, měkkou,
jak zdroj mi vždy připadala, který chce se snoubit s řekou.

Ona

(uhodí jej lehce vějířem).

Nemluvte dál . . . plakala bych —

On.

Moje slzy dávno tekou.

Ona.

Binokl je dobře tají — můžete je nechat jen!

On.

Nač je probouzíte znova? Nechte snem, co bylo sen!

Ona

(prudce).

Sen to nebyl! Sen to není, kdy budete spokojen?

☆ ☆ ☆

VI.

(Pausa. On zarputile mlčí.)

Ona.

Doby lásky! Doby něhy! Všecko jest jen nadšení!
Z toho všecko, vůle, skutek, tužeb cíl se pramení . . .
Proč se mění vše a srdce umdlí se a kamení?

On
(nudně).

Přestaňte do lesů volat — echo brzy oněmí . . .

Ona.

A co tuch a snů jen zmírá s vadnoucími růžemi!
ale růže přijdou s jarem — ožijem pak se všemi.

On.

Pochybuji . . .

O n a.

Věřím pevně . . .

O n.

Nevím, v co jen?

O n a.

V ruky stisk,
v jediné rtů doteknutí — duší nesmrtelný zisk,
věřím v plamen na dně vašich očí, jenž se divě blysk!

O n a.

Dítě posud? . . .

O n a.

Proč vy nejste?

O n.

Muž chce, paní, vždycky víc.
Nestačí mu ruky stisk a žár nebeských zřítelnic!
Slovo, prchne. — Povzdech? mizí. — Čekal vše — co
přijde? — Nic!

(Prudce vstane.)

☆ ☆ ☆

*

VII.

(Ze sálu zazní fanfáry lesních rohů označující nový začátek tance. Přejdou ve kvapík.)

O n a.

Konec všeho —

O n.

Muž váš čeká —

O n a.

Nejvyšší čas vstát a jít?

O n
(podává jí rámě).

Není libo, milostivá?

O n a.

Díky, pane! Nechte být!

On
(s úsměvem).

Kdož by se jen tázal po tom, co chce ztřeštěný vždy cit!

Ona.

Máte pravdu . . . Ale krásný, byl ten mžik — ó, díky zaň!

On.

Jak jste skromná, milostpaní, přijměte mé úcty daň!
(Políbí jí ruku.)

Ona.

Díky, pane — Na shledanou!

On.

Jak se třese vaše dlaň!
(Zajdou do hlavního sálu a zmizejí v zástupu hostí.)

☆ ☆ ☆

VYZNÁNÍ.

Ne, cestou k slávě — to ví bůh,
směr nešel mojich snah,
já k chvále byl i haně hluch,
jen klidný soud mi drah.

Já chtěl jen sebe vyslovit
a co v mé duši vře,
co slzou v oku tají cit,
co na rtech písní mře.

Já za myšlenkou spěchal svou,
tvar plastický jí dát,
a pak ať chválí, ať se rvou,
jít dál a neustát.

Snad mnohé dobré tu i tam,
vím, zhatilo se víc,
a v posled bych dal celý krám
za klid svých zřítelnic.

Za srdce harmonický tluk
všech ód a hymen chvit,
jen přemoci ves nesouzvuk,
jen dovést plně žít.

Jen zachovati sobě v sled
ze všeho čistý ples,
pro krásu otevřený hled,
pro dobro vřelý vznět.

A dál již nic. — Nechť v kadeře
mi napad' šedin sníh,
zřít k nebi stále v důvěře,
být věčně mlád i v nich.

A k nezdarům a slabostem
se klidně pousmát
a díky šeptnout vlídným rtem,
až bude nutno spát.

PÍSEŇ.

Vyzpíval jsem duši celou . . .
A co svět mi dal?
Nezabudku s imortelou,
vzpomínku i žal.

Nezabudkou oči skryji,
rozloučím se s vším,
imortelu — poesii
k srdci položím.

Ať tam obě klidně leží,
v duši mír a šer,
nechci víc . . . ať na hrob sněží
tiše podvečer . . .

☆ ☆ ☆

ŽIVOT A KARTY.

Tak málo my zmůžem a chceme vždy víc,
a mluvíme, řečníme z plných vždy plic,
  však život — ach, prchá dále;
den po dni se noří v tom z věčnosti mlh,
ať bolestí, radostí, pohled náš zvlh',
  chcem přebít eso i krále.

A máme jen sedmičky ve dlani své,
a Osud nás dál a dál přebíjet zve,
  čím? — těmito caparty v dlani,
a nežli se nadějem, konec — hry již
a dožit je život náš, dopita číš
  a přijde umírání.

S KNIHOU BÁSNÍ SHELLEYOVÝCH.

Kdys v máje čase, v době, kdy se věří,
mi ruka přítele tu knihu dala,
ta pod poduškou mojí často spala
a mezi stromy bloudila i keři.

Tak snivá, tklivá, ptáka hebké peří
že sladší není, v sny mne zkolébala . . .
Ó, kéž by stejně v duši tobě hrála,
vem v poušť ji žitím, nežli se nám sšeří.

A schvátí-li tě čarovnou svou mocí,
ty můžeš více nežli krásu pouhou
z ní vyčísti: mou lásku ve dne, v noci.

A zabuší-li srdce novou touhou,
je ztiš té knihy kouzelnými rhytmy,
jak hlavu tvou bych líbal v sladkém přítmí!

NA CESTU.

Své dceři ke dni 29. listopadu 1907.

Otevři se, mladá duše,
otevř ze všech stran,
čím jsi žila v snění, tuše,
zaplaň do všech hran!
pojmi zem, obsáhni nebe,
vyslov ocean!

Před tebou svět, život leží,
klavír bezmezný,
sáhniž doň duch mladý, svěží,
dívčí, líbezný!
pochopiž jej, vpij a vrať se
v jasu vítězný.

Každý člověk svět buď pro tě,
hledej a čti v něm,
poesii vybav hmotě
s krásy úsměvem;

vřele cit a plně vnímej,
vlídná k všemu, k všem.

Umění jest vážná meta,
cesta daleká,
za vším, co tu vře a zkvétá,
hledej člověka!
Kdo jest silný, úkladů se
žádných neleká.

Já chci tiše státi stranou,
stopovat tvůj vzrůst,
s láskou jdi a na shledanou
a hleď stále růst!
Zachovej si poklid v srdci,
úsměv dětských úst!

Vlna dojde k svému cíli,
paprsk najde hráz,
krásy zvěst tě neomýlí,
její sleduj hlas,
věrna sobě — pravdu v duši
a v svém srdci — nás!

☆ ☆ ☆

SONET INTIMNÍ.

Den po dni monotonním spádem splývá,
můj roste hoch a na vdavky je dcera;
změť mračen vybouřených za mnou šerá,
jen pozdní slavík resignace zpívá.

A žiju jako žil jsem od jakživa,
jen zdá se mi, že volněj z mého pera
můj starý vzdech i tužba moje sterá
ne v květné listy se, leč v žulu vrývá.

A cítím, jednou bude tato žula
tím kamenem, jenž na mou rakev klesne,
pak zbudou po mně slabé upomínky . . .

Snad ruka zmdlí, jež okovy mé kula!
Proč kula je? — A proč tak byly těsné?
vnuk zeptá se . . . Kol ticho — ani zmínky.

CESTOU KOL JEDNOHO HŘBITOVA.

Jeden pozdrav přes tu zeď,
odkud není odpověď!

Ach, to osud nelidský,
vše tu nechat navždycky,

musit v středu všeho stát,
s bohem dát a pryč se brát.

Ty, jež pod tím drnem spíš,
což o našich bědách víš?

Žila's šťastna v žití tom
klidná jako květ a strom.

A když zhasla's lehýnce,
dál nám žiješ v zpomínce.

Tebe nemůž' tížit zem . . .
nuž tak pozdrav jeden vem,

jeden pozdrav přes tu zeď,
odkud není odpověď!

PÍSEŇ.

Lekníny se zavírají,
ocún v lukách vlhkých sní,
kdo jsou staří — vzpomínají,
na dny krásné, poslední!

Potrhané pavučiny
léta babího v kraj dál
žene vichr v tmu a stíny,
smutně lkaje z němých skal.

Srdce! Zakotvi se chvilku
v této době rozluky;
z posledního leta trylku,
z kvítku skalní opuky.

Vzpomínky si ukryj v duši!
Jen se jednou pousmát!
Nebude ti jako hruši
v šíré pláni štkát a lkát!

REQUIEM.

Ze světa až půjdu kdys,
na věčnosti temný mys,
tam se ztratím — co tu zbude?
Bledá tvář a klidný rys.

Chvilku promluví on k vám,
k tomu, kdo tu kráčí sám,
že již nevím, co mne hnětlo,
vše již zapomněno mám.

Tvář ta neřekne mu víc,
leda snad: tuch na tisíc
nadějí a snů zde hřmělo,
celé světy! — dnes již nic.

Poutníku, kdo přijdeš sem,
naučení to si vem':
Vrchol moudrosti zde tvář jest
obepjata věčným snem.

CAUSERIE.

Být duchaplným na povel
poetům často ukládá se,
ve vlastním dlužno rýti mase
a při tom nestřít s duše pel.

Jen jako motýl zlehoučka
se dotkne květu, tknout se lásky,
vše prosté říc a bez otázky
to stkát jak nitku pavoučka.

Hrubými prsty všednosti
tkáň citů ryzí nepošpinit,
v čas váti chlad a v čas tě stínit,
vše s gracií a smělostí.

A citu démant průhledný
do všední zasaditi fráse,
za škrabošku vzít její saze,
svůj sarkasmu škleb nezvedný.

A v tom, co píšu, mysleti
na tebe jen, tě zříti všady,
a s bolem nevědět si rady
a provzdychat své století.

Jen v paradoxu muže tak
mé jméno státi v tvojí knize,
stesk troubadura v šaška říze
vždy — jak svět chce to, — naopak.

ROMANCE.

Dusné, tmavé letní noci,
co se, noci, ve vás děje?
Kdos kdes volá po pomoci,
vzduchem se cos líně chvěje,
jako výkřik bez naděje,
peruť sovy, měkká, těžká . . .
Ach, kde moje láska mešká!

Po hrázi jsem u rybníka
kráčel, a tam utopence
vytáhli . . . kol voda stříká . . .
a já smrt zřel, toho žence,
kterak leknínové věnce
splítal nad tím bílým tělem,
v rákosí pak smál se ztmělém.

A já prchal podél hráze,
jakoby mne ďábel honil,
a já chvěl se v rovnováze,

*

jakby zrovna za mnou zvonil
kopyty a již mne clonil
perutí . . . ta byla těžká . . .
Kde jen moje láska mešká?!

☆ ☆ ☆

SLOKY.

My jsme se milovali — vy popřete to snad,
já budoval jsem v tichu snů pestrých pyšný hrad.
Rosť z granitové skály vždy k nebi výš a výš,
měl v základech mou víru, mých idealů říš.
Pták v slunci mojich tužeb snů duhami tam hrál,
jakby v něm ubytován byl svatý, věčný Grál,
a u toho já Grála byl bědný Amfortas . . .
Leč běda! — upomínka, proč se mi vrací zas?

RESIGNACE.

Žel, těžko je mi psáti
v ty němé blány dál,
vždyť vše, co moh' jsem dáti,
jsem již dal.

Jdu neslyšen a tichý
svou cestou napořád,
vím, za cizí jsem hříchy
hlavu klad.

A nežádám již více,
leč pouze klid a klid
a k slunci zřítelnice
obrátit.

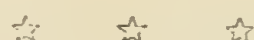
Jen „pokoj! pokoj!“ volám,
a věru nechci víc.
Jen kráse neodolám —
vše mi nic.

A spadne-li kdy za mnou
uznání vroucí list,
tu hru oželím klamnou,
tím jsem jist.

GHASEL.

Zdá se ti, že málo písní tobě píši?
Třeba dokladů, že stále v tobě dýši?
Říkalo se druhdy, že jest králem básník
ve své neobsáhlé, valné citů říši.
Ovšem dnes to porovnání trochu kulhá,
minulost čím právě od dneška se liší.
Co zvu svým? Jen to, co v snění trhat mohu,
z jiného mi drsný van již všedna číší.
Hýřit v rýmech, obrazech a sladkých verších,
křídlem pouhé fráse povznášet se k výši,
může stačit dilettantu v hříčku pouze,
sfer jenž hlahol v srdci vlastním neuslyší.
Velké city, dojmy žádá velká báseň,
velký ruch se bzukem čmela neutiší.
Mám-li něco říci — ať to má svou váhu,
ať již stojí za to, zvednout na to číši!

MODERNÍ ŽALM.

(Parafrase básně Longfellowa „Co praví mladé srdce žalmistovi“.)

Neříkej, že všechno prchá
na světě zde marným snem,
čas že všecko zdeptá, zdrchá,
krásu, lásku s požitkem.

Když tu byly, měl's je chvíli,
proč's jich plně neužil?
Z věku svého jaré síly
z těch se řídel nenapil?

Pro věčnost jich nezadržíš!
brzy splynou v zmar a šer;
v dlani pro den vždy hrst držíš
krásných, luzných efemér.

Vybrati z nich jen ty krásné,
to jest umění, věř, žít,
a v tom, den již co ti hasne,
slední krůpějí se zpít.

Všady krása k tobě volá,
lásku jen v svém srdci měj!
v osudu pak vírná kola
směle sáhni — čaroděj!

Máchni proutkem vůle směle,
skutek se již dostaví,
a v tom podoben buď včele,
jež se nikdy neznaví.

Ocenit pak, co jsi zažil,
jiných soud tě naučí,
po čem jsi se snažil, bažil,
když ti klesne v náručí.

Věř, svět krásný jest a bude
s trochou lásky u lidí,
opuštěné jen a chudé
srdce vše to nevidí.

Sebe neopusť v tom ruchu,
nikdy chudším nebudeš,
nebo jak duch mluví k duchu,
bratry všady nalezneš.

A byť vše to klamat mělo,
smrt než tebe vyléčí,
volné srdce, hrdé čelo
ideal jest největší!

PÍSEŇ.

Půjdem ještě, byť i s chvatem,
krajem tím a pěšinou,
obláčky kde hoří zlatem,
než se v mlze rozplynou,
smutně, přísně kde se v nebe
tyčí štíhlé topoly,
půjdem zakotveni v sebe
v kraj, kde nic již nebolí?

Nevím, jestli měl bych síly,
krajem tím, tou cestou jít,
maska zhynu, měsíc bílý
kdy lesk mdlý stře na pažit,
každé trávy na osině
těžká slza leží tam,
věř, šli bychom v samém stíně,
ne víc v sobě, každý sám.

Nechtěj nikdy vraceti se,
kde jsi rozkoš lásky pil,

nebi rvát, co vzalo, mstí se
tam, kdes jednou šťastný byl;
nechtěj nikdy opakovat
blaho dávno zašlých dnů,
nech ten kraj, tu cestu plovat
pouze zrcadlem svých snů!

V.

PAMÁTKY.

IMPROMPTU.

(Paní Z. Š . . . . é.)

Za vše — ovoce i kvítí,
co mi přišlo z Vaší ruky,
v drsné žití nesouzvuky,
nezladěnou hudbu žití
vrhlo jemný ženy čár:
rcete, jak mám děkovati?
Kéž zde chudé slovo platí,
vděčnost, jež mé srdce cítí,
šeptne jen těch veršů pár.
Ovoce i kvítí spolu
Vaší něhou na mém stolu
kynout bude, jak teď svítí
v mého žití suchopár.

Slatiňany, 11. září 1907.

☆ ☆ ☆

SLOKY TVŮRČÍ.

Psát básně, myslíš, že jest kratochvíl,
snu měnivého marné šálení?
Jak mýlíš se, můj dobrý příteli!
Mně básně psáti, celý žití cíl,
co tvoje shony, kam ti povelí
tvůj osud — věř, se víc to necení
než básně psát — je psal's, jak jsi je žil.

V sled na jedno vše vyjde; sebe víc
se snaž a namáhej v cíl marných dnů,
hrst prachu z všeho zbude jen a nic
a mrzutá tříšť velkolepých snů.
Však sny ty přetrvají, v nich se cítí,
jak lhala skutečnost, jak pravdou bylo sníti.

USKROMNĚNÍ.

Což letím? Jsem kams povznesen?
Ba vskutku, stačím někam?
Skřet za mnou syčí: Je to sen!
Má pravdu: již se lekám.

Což moh' bych vskutku „někdo" být?
Ó, dětské sny a hračky!
Líp někde v stínu lípy snít
a poslouchati ptáčky.

Ti líp to znají nežli ty,
nad koncerty jsou všecky,
jich zpěvů pohár vršitý
již zněl v sen lidstva dětský.

Co mohu já, čím já pak jsem?
Viz v lese vřesu kytku,
viz dívky, jdoucí úvozem,
tu vlnu s ňader k lýtku!

Já básník? — Sny a bubliny,
mnou povrch sotva zčeřen,
a nežli stihnu hlubiny,
jsem souzen, svážen, změřen.

A proto vzlétat ku výši,
jest pouze bohům přáno,
mně stačí sedět při číši
a vyčkati až v ráno!

SOUDCI.

Jestli dnes o tobě mlčí se, proč by tě truditi
mělo?
V světě tom všecko zní, stihneš ty, všecko co
znělo?

Chvála vždy lichotí, hana vždy posupně v ucho
ti zazní,
chválou se pyšniti, hanou se truditi budou vždy
blázni.

V úl včel se rojících zajisté nestrčíš nikdy svou
hlavu,
lépe, když slyšel jsi přejít kol chaty své nevěstku,
slávu!

Čím je míň hlaholu, povyků, pochodů, prachu, tím
líp je, brachu,
cikáda v jilmu víc neztropí křiku než zvon ku
poplachu!

☆ ☆ ☆

*

SOBĚ STAČÍM.

Sobě stačím — hrdé slovo!
Od jakživa byl jsem sám,
proč by rámě cherubovo
mělo vznést mne ku hvězdám?

Komu zde se zázrak děje?
Neodchylně krok co krok,
děj se spřádá, rafij spěje,
rána padá v prs i bok.

Odsouzeným v naše peklo
nezjeví se Spasitel,
slzí byť zde moře teklo
v naši bídu i náš žel.

Proto ve všem stačit sobě
bývá moudrost největší,
nežli věčný poklid v hrobě
ze všech snů tě vyléčí.

SKÁLY.

Do zvětralého skalin vápence
Čas vryl své divy. Sochorem byl déšť
a vichr spolehlivý tovaryš.
Tak během doby stalo se, že skály,
jichž tunelem hřměl dnem i nocí vlak,
se zvenčí — vnitřku saze jen a dým —
stát mohly jednou velkou galerií:
Tu po jich délce stáčen celý zmok,
tam skály výběžek na temném nebi
by silhouettu jakous rýsoval.
Ta měla velký nos a paruku
a zlobně šklebila se. Jinde zas
déšť milionů důlků nadělal
do vápence, jak tisíc očí by
se dívalo skrz listí lopuchy
a ostružin. — Tam celá, velká lebka
se cenila, zřel's oční důlky, nos,
kost lícní, která příkře vyčnívala,
leb ohromnou, jež blesky rozryta
do noční tmy svítila příšerně,

pak celé stěny skal jak pylóny
egyptských chrámů plných divných značek
a neznámého písma. Rýhy, žlábky
a díry, v kterých na sta jiřiček
si hnízda urobily v opuce,
že chvílemi se zdálo, kdos šel kolem,
na druhé straně tunelu se mih,
jak mrtvé oči zas by ožívly.
A místy bílé stěny vápence
tak s deštěm vichr rozmlel, rozhlodal,
že zdálo se ti, stojíš v kostnici,
tu hnáty, kolen čéšky, obratle,
tu klíční kosti, celé páteře
jak dávných obrů tlících tady věk.

Pár kroků dále v stinném úvale,
tam svěží tráva bujela jak les.

Proč vždycky, kdykoliv jsem kolem šel,
ta scenerie rozbrázděných skal
s tím svěží trávy dole zátiším
se zdála mi tak neúplnou být?

Já v duchu viděl vždy, jda okolo,
mladíka s prostřelenou hrudí ležet
v skal ústraní . . . pár kroků revolver
se ztrácel v trávě . . . pár krůpějí mozku
po steblech šedě lesklo se, jak táh
by po nich hlemýžď stopu stříbrnou,
a kolem ticho sváteční a klid.

☆ ☆ ☆

PO PREMIÉŘE „TRILOGIE O SIMSONOVI“.

Již dozněl potlesk davu. Hřál mou duši
jak doušek chladivý po žáru vedra;
však ve úkrytu, v taji ona tuší,
co zítra již mi ruka jiná, štědrá
na hlavu urážek a hany vsype,
jak v prach mne zdeptá stará závist, záští
a „dobrých přátel“ výtky. — Leť, ó, šípe,
a raň mne za to! Aspoň v rovnováze
se octnou hana s chválou. V klidu plášti
vše očekávám, věda, v žití dráze
to nejde jinak, změna v život líný,
po lístkách lauru močály bříst špíny
a v nový vzlet spět s rozbodanou skrání.
Já musil myslit staré na hodiny,
z nichž skoro každá citlivou hruď raní,
však slední zabijí. Též přijde jednou!
Nuž ať se ruce s kamením již zvednou,
těch bylo víc, z nichž pučely mi růže.
V sled každý dělá jedině, co může,

ni Simson více nemoh', rek mé báje.
Tak mezi oslavou a mezi hanou
dál půjdu cestou svojí vykázanou,
snad mezi oběma již pravda zraje.

16., IX. 1907.

CESTOU.

Ó, lid mne zná a v srdce své mne vpíše,
až malých závistníků zmlkne sbor.
Lid ví, co něhy v mojich písních dýše,
pro jeho snahy, sílu, vzlet a vzdor,
lid jádro mé jest, nechť sám letím výše,
v sny jeho mihnu se jak meteor . . .
Vždy v konci toho lidu byl jsem celý
a lid a básník si již rozuměli.

☆ ☆ ☆

PŮLNOC.

Dvanáctá bije — její zvuk
mne z dum a snů víc nevyruší,
toť v bludiště mých dum a muk
jak bzukot muší.

To znělo již nad hlavou mou,
co tak jsem kráčel žití hluší,
a tento drsný povel tmou
v sluch marně buší.

Ba tento neodvane hles,
co hluboko mi srdce kruší,
znám dobře hodin mroucích ples,
memento duší.

Dí každá: „Bylo, není již!
Jdou za mnou nové, jiné, tužší
se hrnou — větší jejich tíž —
Mlčet jen sluší!

MONOLOG SYLVESTROVSKÝ.

„Tak vidíš, hochu, vánoce zas byly!
Již nový rok se hlásí ryčným klusem.
Mne skoro plní lítostí a hnusem,
ne, oko mé že kalné a vlas bílý,

ne, stará šíj má že se k zemi chýlí,
co tvá se tají v kučer háji rusém,
však v tobě že zřím pouze v zlomku kusém,
co my jsme staří toužili a snili.

Ty touže drahou půjdeš zas, můj hochu.
Ó, připomeň si po řadě let děda,
až poznáš trudů tíž a štěstí málo.

Dnes ještě smavý, hravý neposeda,
kéž potom za nejmenší blaha trochu
si aspoň řekneš: „Žíti za to stálo!“

KOLEDNÍCI.

(Své ženě.)

Když před lety nám bába umírala,
stín v očích měla, smrt seděla v líci,
na chodbě ozvali se koledníci,
však znáte je, ta drobná chasa malá!

Že chorou budou rušit, choť se bála,
šla rychle zavřít dvéře, okenici,
však v tom již jejich píseň chodbou hrála,
ta známá, tklivá, dětsky jásající.

Když vrátila se ku nemocné v mžiku,
zatím se bába rozplakala k vzlyku
tak hořce, bolestně a usedavě.

Co slyšela v té písni koledníků?
Snad mládí své, když mříti měla právě,
či s bohem přesladkému žití zvyku?

☆ ☆ ☆

MORS.

Co mám zde najít, v této hrsti bláta
(ptá skeptik se), kde krása jest jen maskou,
a pocit nejsladší, jejž zveme láskou
(dí básník, snílek), v podstatě je ztráta?

Kde každý člověk tají v sobě kata,
o každou píď kde válčí s žití sázkou,
kde fráse, konvence jest ona vata,
jíž vycpeš svět, stkán kokot, lumpů cháskou?

Kde na dně všeho v posled Ona civí,
jíž říkáme Smrt, smutný konec všeho,
jak polyp storamenný všecko svírá;

ta otázka, ten Ibsenův Velký křivý,
ať drží sutky světa křesťanského,
ať moře dnem, očima hvězd k nám zírá!

☆ ☆ ☆

BALLADA KU CHVÁLE PTÁKA.

Jak ve tropických pralesech,
tak v stínech polabského proutí,
i tam, kde lišejníků mech
se smí jen bídně k slunci pnouti,
ideš s člověkem na jeho pouti,
s odstíny barev tisíci
smíš nebes výšin dolétnouti —
Buď zdráv, ty ptáku pějící!

Ó, leť si orla na křídlech,
kde slední ledovec se hroutí,
hosť tebe řek a jezer břeh,
háj smavý mlýnů ve zákoutí,
hrad tmavý ve rozvalin souti;
přírody srdce bušící,
jež nikdy nemůž' utichnouti —
Buď zdráv, ty ptáku pějící!

Ať milenky mé zpíváš v snech,
ať z hvozdů zasmušilých, douti

zkad slyším boha věčný dech,
kterým chce hmota oživnouti,
ať v prosté kleci zatiknouti
smíš, kde krb svítí hořící:
volnosti duchem budeš slouti —
Buď zdráv, ty ptáku pějící!

Poslání.

Tvůj zpěv jak perly navléknouti
bych toužil v zvuků směsici
kol šíje, kde smím podřímnouti —
Buď zdráv, ty ptáku pějící!

PO PŘEČTENÍ LYRICKÉHO DÍLA JAROSLAVA KVAPILA.

Mně bylo tak jak svatým Krista ženám,
když zahradou šly v chladné jitřní chvíli,
kde svěřen skalné hrobky němým stěnám
spal smrtí těla miláček jich bílý.

Já věřil, v nitru Tvém jak v hrobce skalné
že všecko, pro vždycky mníš, mrtvé leží,
ves vzruch a vznět i city idealné,
jež vítal jsem v Tvé první písni svěží.

Vše ubito, vše udupáno, zdráno,
tou jednou smrtí, mráz mne proje' chvějný,
já cítil, jak Tvé děsné bylo ráno,
v němž poesie pták prch' čarodějný.

A že se nechce vrátit nikdy více,
že nezláká jej Krása ani žena,
že zakryla si Tvoje Musa líce,
tím děsem také ztráty omráčené!

Že's zavřel knihu. Neb kde vláhy není,
tam nadarmo se v srdce skály bije;
leč Kristus vstal, a jež dnes v odmlčení,
ta vstane jednou zas — Tvá poesie!

Jen vzpomeň Rossettiho! K mrtvé ženě
by smutek přemoh', jenž jej k smrti tížil,
své písně v rakev složil neprodleně
a brzy pak se s hrůzou pro ně plížil.

Neb cítil, že by nemoh' pouští dlouhou,
kterou jest život, bez písní dál jíti,
že musil by se zalknout horší touhou,
že zmůže vše, kdo Smrti moh' v tvář zříti!

Po čase sama, jež dnes vyhoštěna
— jeť nesmrtelná — přijde píseň přece
a lehce zaťuká, řkouc: „Já jsem změna,
neb žena jsem, pusť ptáka do své klece!

Jsem ještě krásnější, neb trpěla jsem,
jsem silnější, neb vím, co Smrt je nyní!“
A otevřeš — nechť schvácen němým žasem.
Zpěv Smrt i Život jedním křídlem stíní!

SMUTNÁ BALLADA.

Bolest mne tíží — kam se hnu, všady,
proč nemožno jedenkrát bez ní žít?
Nadějí luzných vzdušné vy hrady,
proč nutno vás vždy jen v troskách zřít?
Ó, hořkne to na rtech, jak hořkne cit!
Proč zrádné jsou, Živote, všecky tvé spády?
A chtěl jsem tak volně, vesele žít!

Láska mne tíží. — Tolik se smála,
když poprv jsem ptal se jí: „Chceš mou být?“
Jen chvilku zde stála, mžitku jen spala
na srdci mém — proč musila jít?
Proč celá se nemohla tam skrýt?
Snad já se bál vskutku, či ona se bála
mne na oči zavřené políbit?

Osud mne tíží — Co jen s ním začnu?
Do bouří štve mne, ruší můj klid,
vlk vyje u dveří, sup hýká v mračnu,
a slzy jen ret má, když chce pít.

Já dal mu srdce, můž' ještě víc chtít?
Denně chléb suchý Nutnosti načnu,
v okovech ptáku těžko je snít!

Poslání.

Písni má, prosím, běž k Resignaci,
zburcuj a pros ji si pospíšit
a řekni jí, že to jest bolestnou prací
tak trpět, milovat, sníti a žít!

FINALE SBÍRKY „ZAVÁTÉ STEZKY“.

Já nikdy nebyl synem Štěstěny,
u kolébky mé ta se nestavila,
já projít musil ledy, plameny,
vše nebi urvat musila má síla;
tož nediv se, že v nic již nevěřím,
co náhodou by v klín mi mohlo spadnout;
že raděj v křemen pěstí udeřím,
než chtěl bych nad uvadlou růží svadnout.

Syn práce jen a tuhých zápasů,
i skývu chleba urvat jsem si musil,
znám trudy Heraklův i Atlasů,
a dlouhý boj ten skoro se mi zhnusil.
Mé dílo ční zde. — Popřít lze je snad,
však odčiniti těžko — půjdu dále,
buď zhrda, úškleb, zapomnění, chlad
mým údělem, je ryto v Žití skále!

OBSAH.

III. NÁLADY.

IV. FLIRT.

V. PAMÁTKY.

